

AHMET TULGAR • Bakışın Ritmi

AHMET TULGAR İstanbul'da 1959 yılında doğdu. Çok sayıda gazete ve dergide yazdı. Makale ve denemeleri *Şehrin Surlarındalar* (1992), *Tam Yakalandığımız Yerden* (2004), *Ne Olmuş Yani? Korsan Yazılar* (2005), *Ben Onlardan Biriyim* (2007), *Diller Çehreler Barış* (2010), *Henüz Zaman Var* (2013); söyleşileri *Mahallede Herkes Kahramandır* (2004) adlı kitaplarda toplandı. *Evsiz Ülke Hikâyeleri* (1989), *Birbirimize* (2009), *Duygusal Anatomi* (2015), *Trajik Nüans* (2016), *Bakmadığımız Bir Yer Kalmıştı* (2018) adlı beş öykü kitabı; *Volkan'ın Romanı* (2006), *Çocuklar ve Canavarları* (2012) adlı iki romanı yayımlandı. Öyküleri ve makaleleri Almanca, İngilizce, Fransızca olarak çeşitli yayın ve derlemelerde yer aldı. *Volkan'ın Romanı*, 2013'te Makedonya'da *Romani i Vollkanit* adıyla Arnavutça olarak yayımlandı.

İletişim Yayınları 2892 • Bugünün Kitapları 248

ISBN-13: 978-975-05-2915-3

© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Tanel Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Doruk Leloğlu

KAPAK Umut Durmuşoğlu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Celal Galip

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 45030

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11

Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

AHMET TULGAR

Bakışın Ritmi

İÇİNDEKİLER

Giriş: Bakışın Ritmi	9
Yılbaşı Dansözü - Cuntanın İletişim Uğrağı: Nesrin Topkapı	13
Diyetisyenin Antibilimsel Anlatısı	17
Tabaklanmış Haz ve Şiddet	21
Ahiretbilim Olarak Sosyal Medya	27
Şokopop'un Politikleşen Magazin Gıybetleri	31
TÜSİAD'ın Burnu	37
Güler Sabancı'nın Pandomim Dansı	41
Çaresiz Müteahhitin Estetikle Kavgası: Ali Ağaoğlu	45
Oyunla ya da Hayatla Oynayan Adam: Acun Ilıcalı	51
Hep İstemeye İstemeye: Aydın Doğan	57
Mitolojik Servetin Dünyevi Hobisi: Ali Koç	63
Sisteki Silüet: Aziz Yıldırım	67
Bir Futbol Ütopisti: Aykut Kocaman	73
Şenol Güneş'in Fiziki Haritası	81

Eski Futbolcu Olarak Milletvekili Portresi:	
Alpay Özalan	85
Boşnak Mavisi: Saffet Susiç	89
Hükümetin İktidar Bankası, Siyasetin Damga Pulu: Devlet Bahçeli	91
Akordeon İçin Bir Siyasi Bolero: Ahmet Davutoğlu	95
Bir Siyasi Relansman Kampanyası: Ali Babacan	99
Kendini Fizikle Ölçen Siyasetçi: Bülent Arınç	103
Binali Yıldırım'ın Yaygısı	107
Kılıçdaroğlu'nun Dijital Sessizlikleri	111
Fizikçi ve Akrobat: Muharrem İnce	115
Ekrem İmamoğlu Estetiği	119
Güzelliği Anlamanın Bir Yolu: Yılmaz Güney	123
Teslim Töre: Mitolojik Kahramanın Dünyevi Ahlâkı	127
Şiirsel Biyolojik Hüzün: Can Yücel	131
Dünyayla Sevişmiş Bir Çocuk: Ali İsmail	135
Siyasette Neşe Bulmak: Selahattin Demirtaş	139
<i>Devran</i> ve Yediveren İnziva	143
Kimyanın Peşinde Bir Seri Katil Figürü: Vedat Milor	149
Kurucu Şirret: Tuğrul Eryılmaz	153
Etkin Titreme: Türkan Şoray	157
Alpay ile Farklı Mevsimlerde: Alpay Nazikioğlu	161
Kadir İnanır'ın Gülümsemesi	167
Bir Simülasyon Olarak Yıldız Tilbe	173
Selda ile Üç Dönem: Selda Bağcan	177
Piyanoya Eğilmek: Fazıl Say	181
Şarkı Yazarı Olarak Yazar: Bruce Springsteen	185

Kevin Spacey'nin Gülümseyen Sırrı	193
Ezhel, Şanışer ve Diğerlerinde Arzu Dil	197
Krizin Fırsatı ya da Yurt İçi Egzotizmin Sınırları: Özcan Deniz	201
Ricat ve Miskinliğin Arabeski: Ferdi Tayfur	205
Sosyolojik ve Bedensel Bir Kasılma Hâli: Orhan Gencebay	211
Bir Güzellik Meselesi: Hülya Avşar	219
Ajda'yı Operasyondan Kaçırarak	225
Erkek Senaristin Yanlış Hesabı: Mustafa Ceceli	229
Cunta Hıçkırığı: Emel Sayın	233
Zamane Kahramanları Susmayan Kahkahaya Karşı: Hülya Koçyiğit - Selim Soydan	237
Sınıflararası Bir Fantezide Gizlenenler: Seda Sayan	241

Giriş: Bakışın Ritmi

Benim portre yazarlığıma her defasında bir açılıp kapanma, daralıp genişleme hareketinin ritmi eşlik eder. Bu ritmi arar, mütemadiyen hissetmeye çalışırım yazarken. Portresini çıkaracağım insana ritim tutarak bakarım. Sempati, antipati ve en iyisi empatinin de ritmi bu olmalı.

Ara Güler'in yayın yönetmeni olduğu *İz* adlı fotoğraf dergisine bir dönem metinler yazdım. İşte bu dergi için *Portredeki Hikâye* başlıklı bir metin yazarken, benim zaten fotoğrafta gördüğüm, hatta sokakta yanımdan geçen, bir toplu taşıma aracında rastladığım, bir kafede karşısındaki masaya oturduğum bir yüze, hatta ve elbette vücuduna da –tüm-den– hep bu ritimle baktığımı fark ettim.

O metinde şöyle diyordum:

Portre; kadrâjlar çerçeve içine alırken, bizi hikâye ile baş başa bırakır.

Her portre bir hikâyedir.

Portre daralırken hikâyeye genişler, uzar, derinleşir.

Portrenin kadrâjı, hikâyenin genişliğine, uzunluğuna; iki boyutluluğu da derinliğine işaret eder.

Portre, daraldıkça genişleyen, uzayan, derinleşen görünümdür.

Portre, fonu azaltır, daraltırken, gerideki, arkadaki hikâyeyi, geri planı, geri planda neler olduğunu, daha önceden neler olduğunu, bu portre öncesi olanları öne çıkarır bir yandan da.

Portre bize bir bakışı, bir çehreyi sunarak bizi bir hikâyeye dinlemeye davet eder.

Portreler kadrajın içine sadece insanı olarak (her) insanın hikâyesinin ne kadar uzun ve geniş, ne kadar derin olduğunu anlatır.

Anlatacak ne çok şeyi olduğunu gösterir.

Dinleyecek ne çok şey olduğunu.

Portre bizi empatiye çağırır.

Sempatiye çağırır.

Ortaklıklarımızı düşünmeye.

Ve her birimizin biricik hayatlarını, biricik hikâyelerini tasarlamaya.

* * *

Bu kitabın okurunun her defasında bu ritmi de hissetmesi dileğimdir. Sempati, elbette bazen antipati ama her hâlükârda nihayet empatinin ritmini...

Son tahlilde “Voleybol” adlı öykümde geçen diyalogdaki gibi:

“İnsan işte,” dedi Hüseyin.

“Evet,” dedim, “zor ama güzel bir durum.”

* * *

Saffet Susiç, Türkân Şoray, Emel Sayın, Selda Bağcan, Kevin Spacey portreleri *Henüz Zaman Var*'da yer almıştı. Bruce Springsteen portresi *Notos*'ta çıktı. Diğer yazılar *Cumhuriyet*

Pazar eki ve *T24* internet gazetesinde yayımlanmıştı. Bu yazıları güncellemeye kalkmak, zorlama olacak, evet, “ritimlerini” bozacaktı, dokunmadım. Yayına hazırlık aşamasında bir yandan da yeni portreler yazdım bu kitap için: Orhan Gencebay, Bülent Arınç, Binali Yıldırım, Vedat Milor, Tuğrul Eryılmaz ve “Şokopop”...

Seneler içinde yazdığım portrelerden bir derlemeyi, yenilerini de ekleyerek kitap yapmayı bana teklif eden Tanıl Bora’ya ve kitabın oluşum aşamasında yeni portre önerileriyle ilgisini esirgemeyen Aksu Bora’ya buradan da teşekkür ederim.

Yılbaşı Dansözü - Cuntanın İletişim Uğrağı: Nesrin Topkapı

Nesrin Topkapı ne bir kişi ne bir beden ne de bir dansçı öncelikle. Nesrin Topkapı, devlet ile toplumun bir iletişim uğrağıydı (“moment”) o yıllarda. Hatta devletin toplumla kurduğu hiyerarşik iletişimin biçimine dair koreografik bir gösterge... Televizyonda yayımlanan eğlence programlarını, şarkı sözlerini, müziğin türünü bile kat kat sansür kurullarıyla denetleyen ceberut devletin tam o sırada, yeni yıla beş-on dakika kala alicenaplığı tutar, sofradaki gençlere o geceye mahsus birer bardak bira izni veren otoriter baba misali ekrana dansöz (oryantal) çıkarır, bütün bir yıl kendisine itaat etmiş alt ve orta sınıfları devlet aklınca ödüllendirirdi.

Ekrandaki dansözün bedensel vibrasyonları ve kösnül tremololarından çok daha şiddetli hissedilen o birkaç dakikalık resmi ve suni özgürlük zelzelesi o zamanlar öyle geniş ve derin bir krater oluşturmuştu ki, öncülü ve ardılı bütün diğer dansözler Nesrin Topkapı ismi tarafından emilip gittiler. Dansöz imgesi ile Nesrin Topkapı isminin bitiştiği o yerde devletin bütün bir yıl çocuk yerine koyduğu yurttaş da kararsızdı artık: Ekranda gördüğü bir eğlence unsuru, bir gösteri

repertuarı, bir şehvet faktörü müydü; yoksa iki kadeh yuvarlanmış devlet babanın bıyık altından anlık hoşgörüsü, bir resmî görevin ifası, halk için kısa bir özgürlük avuntusu mu?

Nesrin Topkapı, 1978'i 1979'a bağlayan gece de TRT ekranına çıkmıştı ama onun Türkiye'yi sarsan esas çıkışı 12 Eylül 1980 darbesinden sonraki ilk yılbaşı gecesi oldu. Yılda bir kez "konser" adı altında kışlalara erler için bir tür strip-tizci ama daha çok bir genital teşhircisi getiren, ordusunu "Aç, aç," diye bağıratan bir kültürle yetişmiş cunta şefleri, sadece erkekleri ya da erkekliği hedefi ya da muhatabı yapma idealiyle ülkeyi kışla ya da garnizona çevirirken, militarist maşizminin bu gereğini de devletin resmi kanalına taşımayı uygun görmüş, ancak halk üzerinde parklarda el ele dolaşan genç çiftleri evlilik cüzdanları yanlarında değilse gözaltına alacak, travestileri kamyon kasalarında şehir dışına taşıyıp saçlarını kazıdıktan sonra yol kenarına bırakacak kadar yoğun bir beden ve haz tahakkümü uyguladığı için de karanlık niyetleri ekranın kadrajından bir türlü kaybolmamış, halk Nesrin Topkapı'nın teninin parlıtısından çok cuntanın beşibiryerdesinin riya dolu gölge tiyatrosunu izlemişti.

Stüdyoda payetler, pullar ve boncuklar, parlaticı krem ve ipek ten rengi külotlu çorap ve bütün bunların açıkta bıraktığı bir nebze çıplaklığın güçsüz ışığında devletin anatomi-politik kodeksinin dışına çıkmak, tahakkümünü dağıtmak için çaresizce devinen, sınırlarını genişletmek için zorlanan bir beden, umarsız bir sarsılma, titreme koreografisi vardı o anda. Beden görünmez duvarlara çarpıyor, yılanı kıvrılmalarla sansür talimatnamesinin gediklerinden sıyrılıp çıkmaya çalışıyordu sanki. Bileklerinde aksesuar olarak ince bilezikler yerine kelepçe vurgusunu arttıran enli payet bileklikler vardı. Elinde bastonsu uzun bir değnekle çıkmıştı ekrana Nesrin Topkapı ve dansı boyunca bu değnek elinden düşmemişti. Eğer o sırada sahnede imgesel bir partneri vardysa

bu dansözün, işte bu fallik cisim buna işaret ediyordu: Kıvrılan, eğilip bükülen köleleştirilmiş bedeninin karşısındaki sertleşmiş iktidar.

Devlet, resmî izinli yılbaşı dansözünün çaresizce dönüp dururken açılan, saçılan eteklerinden ekran başındaki alt ve orta sınıfların üzerine tehditler savuruyor, o geceki göstermelik hoşgörüsünün hesaplı dekoltesinden hiyerarşik niyetini belli ediyor, sahnedeki cariyenin bu umarsızlık koreografisiyle topluma karamsarlık zerk ediyordu.

Yılbaşı dansözü, esas hedef kitlesi erkeklerden müteşekkil askerî cunta için bir halkla ilişkiler fonksiyonu, bir iletişim uğrağıydı. Ancak dansöz sivil alanda da, yani genel olarak da bir iletişim uğrağı olarak işlev görür; fakat bu defa erkek ile kadın arasında... Dansözün dansına başlamasıyla heteroseksüel seyirci çift arasında da sessiz ve endirekt bir diyalog başlar.

Erkek ve kadın, dansözün parlayan bedeninin üzerinden birbirlerine imalı mesajlar gönderiyorlardır şimdi artık. Erkek, dansözün devinimlerinde, kasılmalarında, titremelerinde, o abartılı bedensel imalarında kendisinin bir kadın üzerindeki etkisinin, fırsatını bulduğunda yanındaki kadının da hizmetine sunacağı etkisinin ne olacağını gösteriyordur dolayimli olarak. Kadın ise, erkeğin isterse kendisinde bulacaklarını, yanındaki erkeğe sunabileceği bedensel olanaklarını yine aynı imalarda, aynı devinimlerde dansöz üzerinden işaret etmiş oluyordur.

Seyirciler birbiriyle ilgilidir şimdi.

Dansöz ise sahnede yalnızdır.

Fonksiyona indirgenmiş, araçsallaştırılmış bir beden işçisi yine.

O zaman gözlerini kapar dansöz, içine bakar, kendi ateşini kendi yakıp orada, ha gayret o geceki ateş dansını da sürdürür işte.